

WOORDENBOEK VAN DE VLAAMSE DIALEKTEN

RIJKSUNIVERSITEIT GENT

Seminarie voor Vlaamse Dialektologie
Blandijnberg 2
9000 Gent

Vragenlijst 37

december 1985

DE IMKER

tel : 091/25.76.11 toestel 4104, 4516

Dialekt van : (stad, dorp,
gemeente, wijk). (Gemeente). (prov.)

GESPROKEN DOOR :

OPGETEKEND DOOR :

Naam :

Naam :

Geboorteplaats :

Geboorteplaats :

Geboortejaar :

Geboortejaar :

(vroeger) beroep :

Beroep :

Geboorteplaats moeder :

Geboorteplaats vader :

Volledig adres en telefoonnummer

Volledig adres en telefoonnummer

.

.

.

.

.

.

In deze vragenlijst wordt de DIALEKTTERMINOLOGIE van de imker opgevraagd. De vragenlijst is bijna volledig gebaseerd op de licentieverhandeling van Hilde Eeckhout, Uit de vaktaal van de imker in 13 Oostvlaamse gemeenten (RUG 1985). De illustraties zijn uit E. Leysen, Handboek van de Imker, Turnhout 1961⁴.

De vragenlijst moet dienen voor een DIALEKTWOORDENBOEK. Tracht daarom de DIALEKTISCHE UITSPRAAK zo goed mogelijk benaderend weer te geven. Draag er zorg voor dat U wel degelijk woorden geeft die in uw dialekt gebruikelijk waren of zijn.

Vul de vragenlijst in voor slechts één plaats of gehucht, geef de plaats-naam van voor de fusies.

De vragenlijst is opgesteld voor heel Vlaanderen. Als U sommige vragen niet kan beantwoorden, laat U daardoor niet ontmoedigen. Elk woord is welkom. Mocht U nog woorden, zaken of technieken kennen die we vergeten zijn, gelieve ons dat dan mee te delen.

Bij voorbaat dank.

I. Algemeen

Hoe noemt u in uw dialekt :

1. een honingbij in 't algemeen ?
2. een mannelijke bij ?
3. een vrouwelijke bij in 't algemeen ?
4. een bij die nektar, stuifmeel of water haalt ?
5. een leggende werkbij ?
6. het geheel van koningin, darren en werksters die een korf of kast bewonen ?
7. een volk dat door broeden sterk is toegenomen en daardoor zeer produktief is ?
8. het bijenras met bruine tot zwarte kleur ?
9. het bijenras waarbij de eerste ring volledig geel is en de andere ringen een geel randje hebben ?
10. het bijenras met grijze haren ?
11. een bijenras dat ontstaan is door kruising van verschillende rassen ?

II. De Bijenkorf en bijenkast

12. Hoe noemt U in Uw dialekt :
de klokvormige mand van stro waarin de bijen wonen ?
13. de onderzetter, bestaande uit een paar stro-
ringen, die onder de korf geplaatst wordt om
hem hoger te maken ?
14. een stokje dat in de korf wordt aangebracht ?
15. de opening in de korf of kast, waardoor de
bijen in en uit vliegen ?
16. Waarmee werd de buitenwand van de bijenkorf
ingesmeerd ?
17. Het maken van bijenkorven is een nagenoeg uitgestorven bezigheid.
Heeft u daarover nog horen vertellen en zo ja, kan U in 't kort
beschrijven hoe zo'n korf gemaakt werd ? Vermeld eventueel speciale
dialekttermen ?

18. Hoe noemt U in Uw dialect :
een houten kast met afsluitbare opening,
waarin ramen worden opgehangen, dienende
als woonplaats voor bijen ?	
19. het onderste gedeelte van de kast, waar
broed wordt gekweekt ?	
20. een raam dat in de broedkamer hangt en
waarop broed gekweekt wordt ? (zie fig. 1)	
21. een op maat gesneden zinken plaatje dat in
de kast wordt genageld, om de ramen stabiel
te houden ?	
22. het bovenste gedeelte van de kast, waarin de
honing wordt opgeslagen ?	
23. een raam dat in het bovenste gedeelte van de
kast hangt en waarin honing wordt opgestapeld ?	
24. een raam waarop stuifmeel wordt verzameld ?	
25. het afneembare gedeelte bovenop de kast dat
als afsluiting dienst doet ?	
26. Legde U tussen het deksel en de ramen nog
isolerend materiaal ? Zo ja, wat ?	
Hoe noemt u :	
27. de opening waardoor de bijen in en uit de
kast vliegen ?	
28. de plank waarop de bijen landen ?	
29. het systeem met zinken plaatjes waar-
door het vlieggat verkleind of vergroot
kan worden ?	
30. Kent U zo'n systeem waarbij enkel de
werksters doorkunnen en de darren niet ?
Zo ja, hoe noemt U dat ?	
31. Hoe noemt u : het rasterwerk van door-
boorde zink of draden tussen broedkamer
en honingzolder waar gewone bijen wel,
maar de koningin niet doorkan ? (Fig. 2)	
32. het toestel dat in de kast of korf
geplaatst wordt voor het voederen van
de bijen vóór de winter ?	
Hoe noemt U de volgende soorten van kasten :	
33. a) De kast met volgende kenmerken :
- een losse bodem met loopplank
- een broedkamer die dubbelwandig is aan voor- en achterzijde en
waarin 12 ramen van 42 cm op 27 cm hangen.
- twee afsluitplanken om het broednest naar willekeur te verruimen
of te verkleinen, (z.o.z.)	

- één of twee honingzolders waarin 12 raampjes hangen van 42 cm op 13 cm.
- een kussen of houten raam
- een kapvormig dak, afwaterend langs de zijwanden (Fig. 3)

34. b) De kast met volgende kenmerken :
- een losse bodem met vliegplank
 - twee losse binnenbakken, die elk ruimte gaven aan 10 ramen.
 - twee losse buitenvlakken
 - een los deksel

35. c) een kast die zeer gemakkelijk verplaatst kan worden ?

36. Kent U nog andere soorten van kasten ? Zo ja, kan U ze dan in 't kort beschrijven en er de dialektbenamingen van geven ?

III. De koningin

37. Hoe noemt u in uw dialekt :
de grote vrouwelijke bij die bevrucht
is en voortdurend eieren legt ?
38. de cel waaruit een koningin zal groeien ?
39. alle koninginncellen in één kast samen ?
40. de larve die tot koningin gemaakt wordt ?
41. het speciale voedsel waarmee de koninginne-
larven gevoed worden ?
42. het geluid dat de koninginnen maken net
vóór ze uit de cel komen ?
43. het geluid dat de koninginnen maken die
niet hun cel verlaten hebben ?
44. de vlucht van de jonge koningin waarbij
ze door een dar bevrucht wordt ?
45. een onbevruchte, onregelmatig eierleggende
koningin ?
46. een bijenvolk dat geen koningin meer heeft
is ?
47. het krijgen van een nieuwe koningin in
't algemeen ?

48. het geven van een nieuwe koningin door de imker ?	
49. het opvoeden van een nieuwe koningin door de bijen zelf ?	
50. het uitbouwen van een gewone werkster-cel tot een koninginncel in geval van moerloosheid ?	
51. de aanzet tot een koninginncel waarin geen eitje komt en die niet verder uitgebouwd wordt ?	

IV. De raat

Hoe noemt U in Uw dialect :

52. het materiaal dat de bijen produceren en door hen gebruikt wordt om te bouwen ?	
53. het bouwsel van was, bestaande uit een dubbele laag cellen ?	
54. het maken van de wasraat door de bijen ?	
55. de dunne laag was die door de imker in de houten ramen wordt opgehangen als basis voor het bouwen door de bijen.	
56. elk van de zeshoekige openingen in de raat ?	
57. een cel bestemd voor het opslaan van honing ?	
58. een cel bestemd voor een larve ?	
59. een cel bestemd voor een dar ?	
60. een cel bestemd voor stuifmeel ?	
61. de groep cellen op een raat waarin het stuifmeel wordt opgeslagen ? (zie fig. 1)	
62. de bouw waarbij de zijkant van de raten naar het vlieggat gekeerd is ?	
63. de bouw waarbij de raat over z'n hele breedte naar het vlieggat gekeerd is ?	

6.

V. Het broed

64. Hoe noemt u in uw dialect :
het geheel van eieren en larven ?	
65. het maken van broed door de bijen ?	
66. de plaats op de raten waar het broed
aangezet wordt ? (zie fig . 1)	
67. elk van de eitjes die de koningin
legt ?	
68. de toestand van het insekt vóór de
afsluiting van de cel ?	
69. raten die eitjes bevatten ?
Ze zijn?	
70. het sluiten van de cellen met een
laagje was door de bijen ?	
71. het broed dat met een laagje was
gesloten is ?	
72. het broed dat nog niet gesloten is ?	
73. het verpoppen van de larve ?	
74. een verpopte larve ?	
75. het broed dat volgroeid is en op het
punt staat uit de gesloten cel te
komen ?	
76. het broed in de kleinste cellen
waaruit de werksters komen ?	
77. het broed in de grotere cellen waar-
uit de darren komen ?	
78. het broed ontstaan uit eieren van
een legster ?	

VI. De oogst door de bijen

79. Hoe noemt u in uw dialect :
het verzamelen van nektar, stuifmeel
en water door de bijen ?	
80. een plaats waar veel honinggevende
planten staan ?	
81. Hoe zegt u : de bijen gaan hun voedsel
vooral halen op klaver/ bloesems/ heide
enz. De bijen klaver/bloesems/
heide enz.	

82. Kan U de dialektbenamingen geven van de planten waar de bijen gewoonlijk hun nektar gaan halen ?

83. Hoe noemt U : de dans die de bij in de kast op de raten uitvoert om aan de andere bijen mee te delen waar zij een voedselbron gevonden heeft ?	
84. de periode waarin de bijen honing en stuifmeel verzamelen in het algemeen ?	
85. de periode tussen maart en half mei ?	
86. Op welke planten vliegen de bijen gedurende die periode ?	
87. de periode tussen half juni en eind juli ?	
88. Op welke planten vliegen de bijen gedurende die periode ?	
89. de periode tussen augustus en september ?	
90. Op welke planten vliegen de bijen gedurende die periode ?	
91. Hoe noemt de imker de periode waarin de bijen het meest honing produceren ?	
92. Hoe noemt U : één tocht van de bijen van en naar de voedselbron ?	
3. warm en zonnig weer, geschikt om nektar te halen ?	
94. het geheel van de stuifmeelkorrels dat aan elk van de achterpoten van de bij hangt ?	
95. het nemen van honing door bijen bij andere bijenvolken ?	
96. bijen die honing stelen bij andere volken ?	
97. het door de imker uitlokken van dat stelen ?	
98. het doden van overbodige koninginnen, darren of vreemde bijen door het bijenvolk ?	

VII. Het zwermen.

99. het verlaten van de kast door een koningin gevolgd door een deel van het bijenvolk ?	
100. het geheel van bijen met koningin dat de kast verlaten heeft ?	
101. de menigte bijen die vlak voor het zwermen rond het vlieggat ligt ?	
102. het vormen van een tros rond het vlieggat en de vliegplank door de bijen als voorteken van het zwermen ?	
103. het wegvliegen van de zwerm ?	
104. het bevestigd zijn van de zwerm aan een tak, boomstam, struik, enz. bv. De bijen	
105. het vangen van de zwerm ?	
106. de kleinere korf zonder vlieggat waarmee zwermen gepakt worden ?	
107. de zak aan een lange stok die dient om zwermen te vangen ? (zie fig. 4)	
108. een korf die voor de bijenstaansplaats wordt gezet om de bijen op te vangen.	
109. Waarmee wordt de korf van vraag 108 ingewreven om hem een geur te geven die de bijen aantrekt ?	
110. Hoe noemt U :
de eerste zwerm ?	
111. de kleinere zwerm die later vertrekt ?	
112. een zwerm met een jonge, onbevruichte koningin ?	
113. een zwerm die door honger gedreven de kast verlaat ?	
114. een zwerm die niet door de natuur maar door de ingreep van de imker veroorzaakt is ?	
115. de methode waarbij men een bevolkte en een lege korf op elkaar plaatst en door kloppen een zwerm doet ontstaan ?	
116. een zo gemaakte zwerm of volk ?	
117. de methode waarbij het raam met de koningin uit een volle kast wordt gehaald en in een lege kast wordt gehangen samen met andere ramen ?	

118. een zo gemaakte zwerm of volk ?	
119. de methode waarbij men de bijen van de ramen van een volle kast veegt in een lege kast waarin men ramen heeft geplaatst ?	
120. een zo gemaakte zwerm of volk ?	
121. een volk dat veel zwermt ?	
122. een volk dat zelden of nooit zwermt ?	
123. het verdedigingsmiddel van de bij, waarmee ze steekt ?	
124. het prikken met de angel ?	
125. veel, vlug en graag stekend ?	
126. weinig stekend ?	

II. Produkten door de bijen gemaakt of verzameld.

Hoe noemt U in Uw dialect :

127. de zoete stof die de bijen uit de bloemen halen ?	
128. het eetbare geelbruine produkt dat de bijen uit de nektar maken ?	
129. de honing geoogst na de fruitbloei ?	
130. de honing geoogst op 't einde van de zomer ?	
131. de laatste oogst van het jaar ?	
132. het zoete, kleverige vocht op takken en bladeren, afkomstig van bepaalde luizen, dat de bijen soms naar hun korven brengen ?	
133. Kent U namen voor soorten honing naargelang van de planten waarvan de nektar afkomstig is ? Zoja, welke ?	
134. Hoe noemt U :
de honing die geoogst wordt door de raten te laten uitdruppen ?	
135. de honing die geoogst wordt door de raten te stampen ?	
136. de honing die verkregen wordt door de raten te persen ?	

10.

137. de honing die verkregen wordt door de raten te slingeren ?	
138. de honing die in de raat verkocht wordt ?	
139. honing uit een niet-verzegelde raat ?	
140. honing uit een verzegelde raat ?	
141. de harsachtige, donkere stof waarmee de bijen alle naden van de korf of kast dichtmaken ?	
142. het dichtmaken van spleten in korf of kast door de bijen ?	
143. het gele of bruine poeder dat de bijen halen op bloeiende planten en dat als voedsel dient ?	
144. de bolletjes opeengeplakt stuifmeel die aan de achterpoten van de bij gevormd worden en die in de kast afgegeven worden ?	
145. de stof die door de bijen wordt gemaakt en waarmee de raten gebouwd worden ?	
146. de was die nog niet gezuiverd is ?	
147. de was die gezuiverd is ?	
148. de sterke drank die op basis van honing gemaakt wordt ?	

IX. De verzorging van de bijen

149. Hoe noemt U in Uw dialect : de persoon die bijen kweekt ?	
150. de overdekte plaats waar korven of kasten samen staan ? (fig. 5)	
151. het hoofddekseel van de imker dat hem beschermt tegen bijensteken ? (Fig. 6)	
152. het venstertje van gaas in dat hoofddekseel ?	
153. de armbeschermer ?	
154. de handbeschermer ?	
155. Hoe noemt U : het geluid dat de bijen maken in het algemeen ?	

156. het geluid dat de bijen beginnen te maken als men ze stoort door de kast te openen ?	
157. het bedwelmen van de bijen met rook ?	
158. het instrument met blaasbalg dat de rook maakt ? (Fig. 7)	
159. de metalen pijp die de imker gebruikt om de bijen te beroken ?	
160. de zachte borstel waarmee men de bijen van de raten veegt ?	
161. de ganzeveer waarmee men bijen van de raten veegt ?	
162. het afsnijden van de was in de korven, om de honing te kunnen oogsten ?	
163. het mes dat gebruikt wordt om de was af te snijden in de korven ?	
164. het doosje waarin de imker koninginnen bewaart ? (Fig. 8)	
165. het wielkje aan een handvat dat dient om de kunstraat in het raam vast te zetten ?	
166. het herkenbaar maken van de koningin door een teken aan te brengen op haar borststuk ?	
167. het vervoeren van bijenvolken naar vruchtbare plaatsen ?	
168. het bijeenbrengen van twee volken, waarvan er één te zwak is geworden ?	

De oogst door de imker

169. Hoe noemt U in Uw dialect : het verwijderen door de imker van het laagje was op de cellen bij de honingoogst ?	
170. het mes waarmee dat gebeurt ?	
171. het vork met vele, smalle tandjes dat dient om de was weg te nemen ?	
172. de was die met dat mes of die vork verwijderd wordt ?	
173. het centrifugeertoestel waarmee de honing uit de raten wordt gehaald ? (Fig. 9)	

12.

174.	het oogsten van de honing door middel van dat toestel ?	
175.	het toestel waarmee de gevulde honing-raten geperst worden om de honing te oogsten ?	
176.	het toestel van metalen gaas waarmee de honing gezuiverd wordt ?	
177.	het verwijderen van onzuiverheden door de honing door een zeef te laten lopen ?	
178.	de pot waarin de honing gezet wordt voor hij in bokalen wordt geschept ?	
179.	Waarom wordt de honing eerst in een pot gezet vóór hij in bokalen wordt geschept ?	
180.	Hoe noemt U in Uw dialect de water-achtige vloeistof die boven op de honing komt en die weggenomen wordt ?	
181.	het maken van draaiende bewegingen met een stok in die pot ?	
182.	het hard worden van de honing ?	
183.	de glazen, afsluitbare bokaal, waarin de honing wordt geschept ?	
184.	het toestel dat dient om was te smelten waarbij gebruik wordt gemaakt van stoom (Fig. 10)	
185.	de glazen bak waarin de was door zonnewarmte gesmolten wordt ?	
186.	kent U nog een oude methode om was te smelten; zo ja, kan U ze beschrijven ?	

XI. De overwintering

187.	Hoe noemt U in Uw dialect : de periode tijdens de winter- maanden waarin de bijen in de kast blijven ?	
188.	de kogelvormige tros van bijen tijdens de wintermaanden.	

189. het gereed maken van de bijen en de kasten door de imker voor de winter ?	
190. het geven van voedsel voor de winter door de imker ?	
191. het voedsel dat door de imker aan de bijen wordt gegeven ?	
192. de vernietiging van de darren door de werksters ?	
193. het gebrek aan voldoende voedsel om de winter door te kunnen komen.	
194. het bijgeven van voedsel aan het einde van een lange winter als de bijen niet genoeg voorraad meer hebben ?	
195. de vlucht die de bijen op de eerste zonnige dagen van het jaar ondernemen om zich te ontlasten ?	
196. het geven van speciaal voedsel om de bijen aan te zetten tot halen of broeden ?	
197. het speciale voedsel dat bijen aanzet tot halen of broeden ?	
<u>XII. Vijanden en ziekten van de bij.</u>	
198. Hoe noemt U in Uw dialect : het insect dat veel op de bij lijkt maar fel geel gestreept is. Het haalt zijn voedsel vooral op fruit.	
199. het voor bijen zeer gevaarlijke insect dat lijkt op het insect van vraag 198, maar slanker is. Het insect valt bijen aan, verlamt ze, berooft ze van hun honing en legt z'n eieren in de dode bijen.	
200. het vlinderachtig insect dat z'n eieren op wasraten legt, zodat de larven ervan zich kunnen voeden met was en broed ?	
201. het kleine zangvogeltje dat van insecten en vruchten leeft en ook bijen aanvalt ?	
202. de klimvogel met sterke snavel waarmee hij gaten in bomen kan krabben om insecten van onder de schors te halen. Hij bedreigt ook bijenkasten.	

14.

203. het kleine, grijze, knaagdiertje dat soms de bijenkast bedreigt ?

204. Hoe noemt U in Uw dialect : de ziekte van de bijen die gekenmerkt wordt door overmatige ontlasting ?

205. de ziekte in de luchtwegen, veroorzaakt door zeer kleine spinachtige diertjes ?

206. de ziekte die bestaat uit een aantasting van de middendarm door bacteriën ?

207. de ziekte waarbij een bacil het broed doet rotten ?

208. het vernietigen van een bijenvolk wegens een besmettelijke, ongesoonlijke ziekte ?

209. het poeder dat men verbrandt om de kasten te ontsmetten of om bijenvolken te doden ?

210. het ontsmetten van kasten door dat poeder te verbranden ?

211. het doden van een bijenvolk door dat poeder te verbranden ?

Het is goed mogelijk dat deze vragenlijst onvolledig is. Indien U nog voorwerpen, technieken of dialectwoorden kent waarnaar niet gevraagd is, gelieve dat dan hieronder te vermelden.

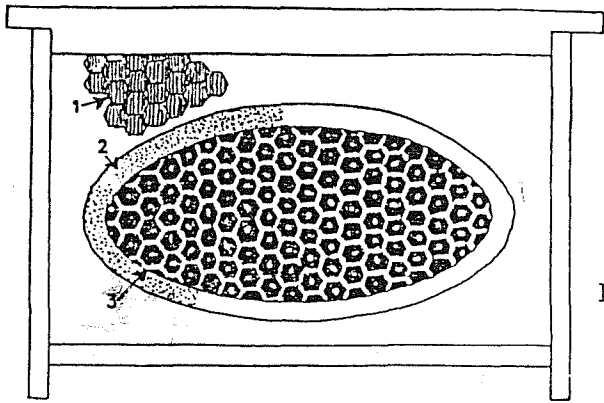

Fig. 1

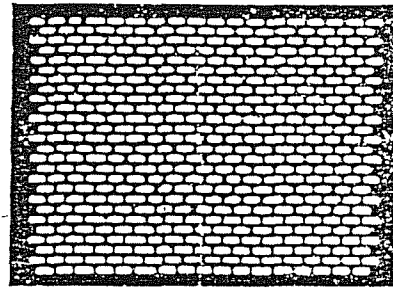

Fig. 2

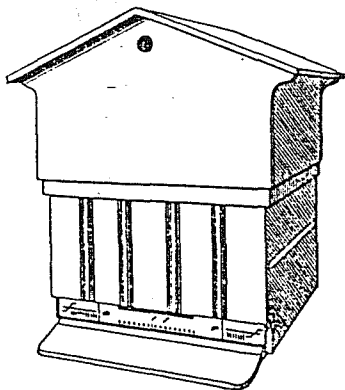

Fig. 3

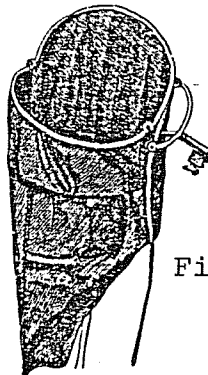

Fig. 4

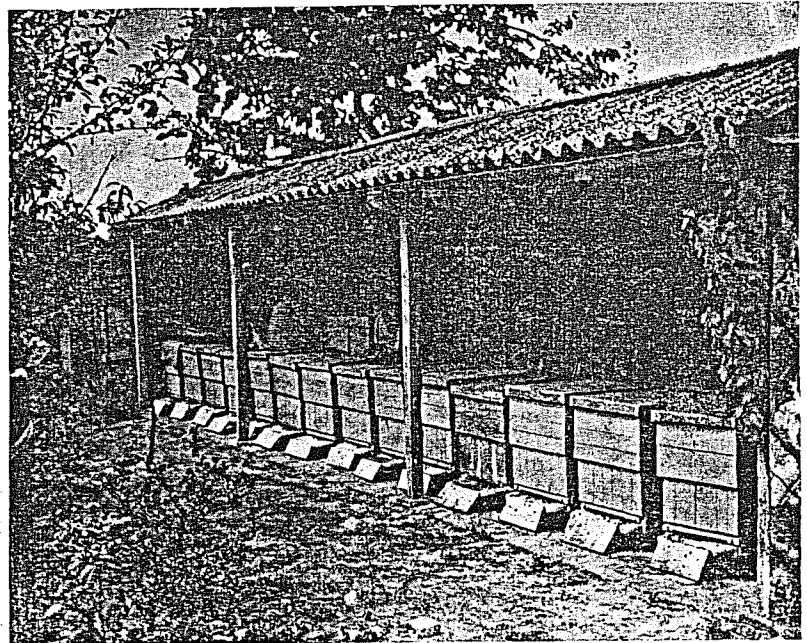

Fig. 5

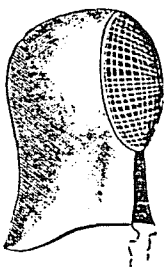

Fig. 6

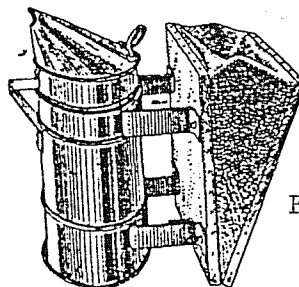

Fig. 7

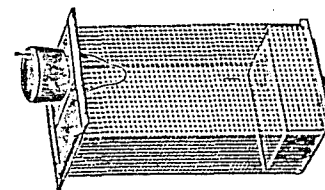

Fig. 8

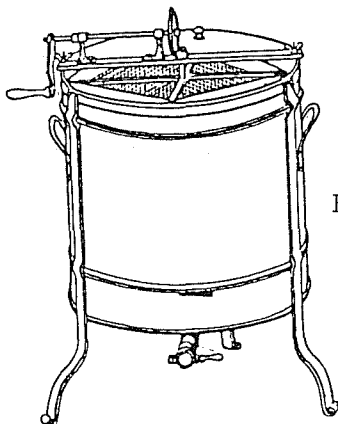

Fig. 9

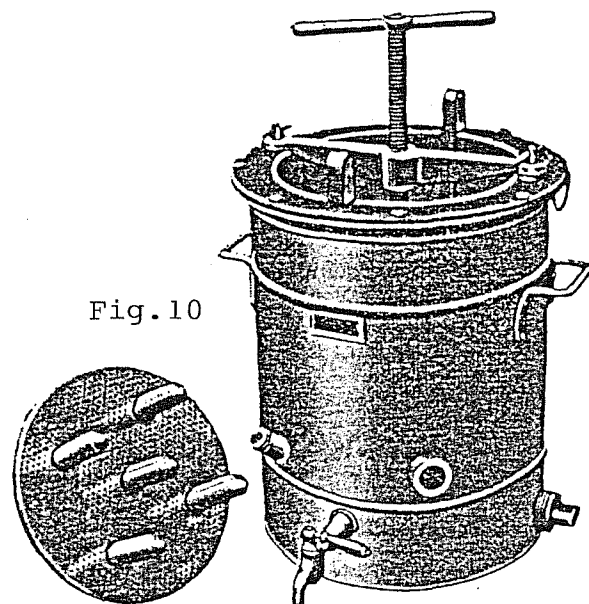

Fig. 10